

**ВІДДІЛ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЦЕНТР ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ТВОРЧОСТІ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

**КНИГА ПАМ'ЯТІ
ЧЕРНІГІВСЬКОГО РАЙОНУ, ГОНЧАРІВСЬКОЇ
ТА МИХАЙЛО-КОЦЮБІНСЬКОЇ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

«ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ»

ВІДДІЛ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЦЕНТР ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ТВОРЧОСТІ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

**КНИГА ПАМ'ЯТІ
ЧЕРНІГІВСЬКОГО РАЙОНУ, ГОНЧАРІВСЬКОЇ
ТА МИХАЙЛО-КОЦЮБИНСЬКОЇ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

**«ГЕРОЇ
НЕ
ВМИРАЮТЬ»**

Герої не вмирають. Книга Пам'яті Чернігівського району, Гончарівської та Михайло-Коцюбинської об'єднаних територіальних громад / Відділ освіти Чернігівської районної державної адміністрації. Комунальний позашкільний навчальний заклад «Центр туристично-краєзнавчої творчості Чернігівської районної ради Чернігівської області»; упоряд. Борисенко Н.С., 2017 р. – 60 с.: ілюстр.

Відповідальний за випуск: Митькевич В.М.

Комп'ютерний набір: Железняк Х.М., Борисенко Н.С.

Художнє оформлення: Борисенко Н.С.

Вступне слово

*Нащадки пам'ятають ту весну
із вдячністю за сонце й мирне небо.*

Низький уклін за доленьку ясну -

Значимість подвигу вже вимірять не треба.

Людмила Ковальчук

Хто б із українців міг уявити собі, що жахіття воєнних дій колись настане у нашій незалежній державі? Але, на жаль, це сталося. Чорний крук війни увірвався в мирне життя нашої країни. І тоді молоде покоління, як колись їхні діди та прадіди, не замислюючись, сміливо пішло у бій заради миру, світлого майбуття. Хто добровольцем, хто за мобілізацією взяли в руки зброю, щоб захистити Батьківщину від російського агресора. У тяжкий час вони не сховалися, а пішли боронити свій край, свою родину, своїх дітей. Дякуючи їхньому ратному подвигу на передових військових рубежах у зоні АТО, мирні жителі відчують себе захищеними, мають можливість працювати та допомагати своїм захисникам, вирощувати хліб, виховувати й навчати дітей.

Та не всі вони повернулися додому. Молоді люди, яким би ще жити й жити, розбудовувати свою державу, ростити дітей, загинули й продовжують гинути в зоні антитерористичної операції, або помирають від тяжких ран після повернення звідти. Вони поклали «душу й тіло» за національну свободу й незалежність.

Ми повинні свято берегти у поколіннях пам'ять про загиблих у неоголошеній війні. Герої не вмирають, вони живуть у пам'яті вдячного народу!!!

**Брешинський
Володимир
Олегович**

(17.01.1983 – 26.08.2014 рр.)

Народився 17 січня 1983 року в Норильську Красноярського краю (РФ).

У дитинстві залишився сиротою (батьки загинули в автомобільній катастрофі), виховувався бабою та дідом.

Закінчив Михайло-Коцюбинську гімназію. Працював на Чернігівському цегельному заводі № 3.

Мобілізований до лав Збройних сил України 28 квітня 2014 року до складу 13-го батальйону територіальної оборони «Чернігів-1».

18 серпня 2014 року був тяжко поранений у ході боїв у Луганській області. Помер від ран 26 серпня 2014 року в Київському військовому шпиталі.

Похований 29 серпня 2014 року в селищі Михайло-Коцюбинське Чернігівського району.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

У пам'ять про Володимира Брешинського у травні 2015 року на будівлі Михайло-Коцюбинської гімназії була встановлена меморіальна дошка, а у вересні 2015 року в селищі Михайло-Коцюбинське відкритий пам'ятний знак.

Одна з вулиць Михайло-Коцюбинського, а також парк у центрі селища названі іменем Володимира Брешинського.

Володимир Брешинський із товаришами по службі
(верхній ряд, зліва)

Брешинський В.О. із товаришами по службі
(нижній ряд, перший зліва)

Меморіальна дошка Брешинському В.О.
на фасаді Михайло-Коцюбинської гімназії

Меморіал воїнам-односельцям учасникам бойових дій на сході України
у смт Михайло-Коцюбинське (Брешинський В.О.)

Пам'ятник на могилі Брежинського В.О.

Орден «За мужність» III ступеня Брежинського В.О.

**Деркач
Сергій
Павлович**

(11.12.1973-30.07.2014 рр.)

Майор, заступник командира третього танкового батальйону по роботі з особовим складом Першої окремої танкової бригади, учасник антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях.

Народився Сергій Павлович 11 грудня 1973 року у місті Івано-Франківськ у сім'ї військовослужбовця. У 1981 році пішов до 1 класу середньої школи № 12 м. Прилуки. Вчився добре. Улюбленими уроками були фізкультура, біологія, трудове навчання. Закінчивши дев'ять класів, Сергій вступив до Прилуцького медучилища, після закінчення якого працював фельдшером, не полишаючи мрії стати військовим лікарем. Але тоді були важкі часи, і Сергію порадили вступити до військового вишу, а потім перевестися до військово-медичної академії. У 1993 році він вступив до Харківського військового університету на спеціальність «Метрологічне забезпечення систем та комплексів», остаточно вирішивши бути військовим, як батько. Ще на другому курсі університету Сергій Павлович познайомився зі своєю майбутньою дружиною Віталією, а в 1997 році вони одружилися.

Збройним Силам майор Деркач віддав понад двадцять років, змінивши чимало посад і військових частин. Першим місцем служби було селище Гончарівське, потім були міста: Конотоп, Чернігів, Васильків. Саме у Василькові доля подарувала родині Деркач довгоочікувану донечку Алінку, а через три роки – донечку Діанку. Сергій дуже любив сім'ю, донечок, присвячував їм увесь свій вільний час, якого було дуже мало. Він самовіддано служив, виховував солдатів і контрактників, переймався їхніми справами, нікому не відмовляв у допомозі.

Останні п'ять років служив у в/ч 1815 у селищі Гончарівське. 30 грудня 2013 року Сергія Павловича призначили на посаду заступника командира 3-го танкового батальйону по роботі з особовим складом 1-ї окремої танкової бригади. А через півроку він зі своїм батальйоном вирушив на Схід. У зоні АТО майор Деркач Сергій Павлович пробув рівно 45 діб. 30 липня 2014 року під Луганськом, біля села Шишкове Слов'яносербського району машина Сергія Павловича разом з водієм Володимиром Моїсеєнком потрапила на замаскований фугас та підірвалась. В результаті вибуху здетонували боєприпаси, що перевозилися в машині. Сергій Павлович та водій загинули миттєво. Йому було лише 40... Поховали Сергія Павловича на кладовищі міста Прилуки. Вдома у нього залишилися дві доньки (восьми та чотирьох років) та дружина.

24 серпня 2014 року на будівлі Прилуцької загальноосвітньої школи № 12 було відкрито меморіальну дошку воїну АТО, який віддав своє життя за краще майбутнє своєї Вітчизни. 8 вересня 2014 року Указом Президента України №708/2014 «За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальній цілісності України» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

11 травня 2016 року наказом міністра оборони України генералом армії України Полтораком С.Т. відповідно до Указу Президента України від 19.05.2014 № 480/2014 військовослужбовцю, який загинув у ході проведення антитерористичної операції та виявив мужність, самовідданість та героїзм, майору Деркачу Сергію Павловичу, заступнику командира третього танкового батальйону по роботі з особовим складом було присвоєно чергове звання – підполковник (посмертно).

Деркач Сергій Павлович приймає військову присягу (1993 р.)

Курсанти 4 курс Харківського військового університету (1998 р.)

Спогади однокурсника та товариша по Харківському військовому університету Віталія Запеки

Провчили ми разом 5 років, з них 3 роки удвох прожили на квартирі. Завжди знаходили порозуміння, завжди допомагали один одному. Усі свята - разом з друзями. Після випуску наші стежки розійшлися, але через кілька років знову почали цікавитися справами один одного. Я чув від нього не раз, що він хотів перевестися до Чернігова, мріяв отримати там житло. Прикро, що його мрія здійснилася вже без нього.

Спогади однокурсника по Харківському військовому університету Чернякова Олександра Володимировича

Багато з нашого курсу пам'ятає Сергія як добру, чуйну, відверту людину. Він був правдолюбом, ніколи не боявся висловити свою думку, навіть, якщо вона відрізнялася від думки більшості. Другом він був справжнім, який завжди все зрозуміє, підтримає і прийде на допомогу в скрутну хвилину. Гірко і боляче говорити про людину, яку знав довгі роки, в минулому часі...

Деркач С.П. у м. Конотоп (2001 р.)

Сергій Деркач під час служби у м. Васильків (2006 р.) (перший зліва)

**Спогади товариша по службі Бондарця Сергія Михайловича,
заступника командира дивізіону з озброєння**

Я хочу сказати про Сергія дуже багато гарного. Найголовніше – Сергій був людиною з великої літери: чуйним, люблячим свою сім'ю та роботу, здатним прийти на допомогу в будь-який час. Він був товариським, ніколи не проходив повз мене, щоб не привітатися, не спитати, як мої справи. Звістка про те, що Сергій загинув, була як грім серед ясного неба для мене та всіх тих, хто його знав. Сергій залишиться в нашій пам'яті назавжди як світла, життєрадісна, гарна людина.

1 вересня 2012 р. смт Гончарівське – Сергій Павлович Деркач зі своєю сім'єю.
Перший дзвоник донечки Алінки

Спогади дружини Деркач Віталії Віталіївни

Сергій для мене був коханим чоловіком, люблячим батьком для наших дівчаток, доброю, чесною, порядною людиною, патріотом своєї країни. Він хотів жити у вільній та незалежній Україні. Його загибель – тяжка втрата. Сергій для мене - ГЕРОЙ! Він не став ховатися за чийсь спину, виконав свій обов'язок, навіть ціною свого життя. Ми з донечками віримо, що він і далі нас оберігає. Ми його згадуємо щодня, пригадуємо моменти з нашого життя, він завжди в нашій пам'яті, наших серцях...

Спогади доньки Аліни

Я дуже любила тата, мені його дуже не вистачає. Він свій вільний час проводив з нами, любив жартувати. Йому подобалося відпочивати на природі, ми часто ходили до лісу на пікнік. Дуже любив збирати гриби, без грибів ніколи не повертався. А ще приносив гостинчика від зайчика чи білочки, коли повертався з чергування.

Спогади доньки Діани

Я добре запам'ятала, як тато возив мене у возику, катав на спині, носив на плечах, грав зі мною у м'яча, складав конструктора, водив до дитячого садочка.

Сергій Деркач зі своїми донечками (2013 р.)

Останнє сімейне фото (28.12.2013 р.)

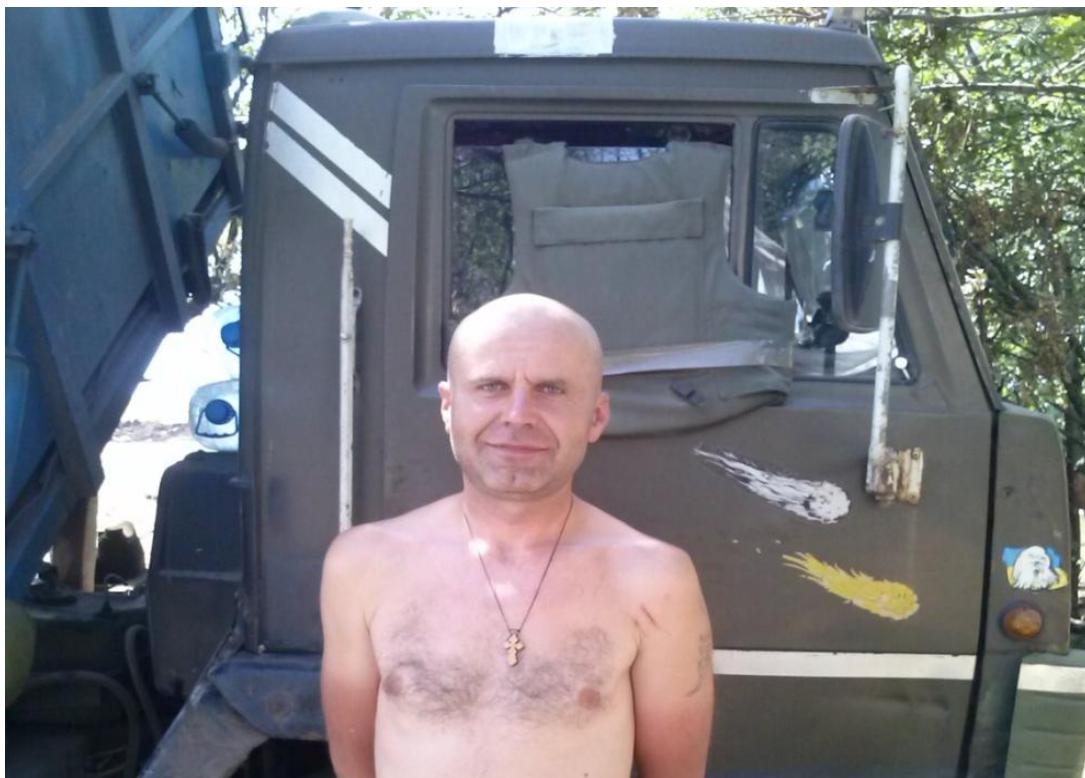

Деркач С.П. на полігоні в смт Гончарівське (весна 2014 рік)

Спогади заступника командира 7 танкової роти 3 танкового батальйону окремої гвардійської танкової бригади з озброєння капітана Мазепи Руслана Олексійовича

За життя та під час перебування у зоні проведення АТО майор Деркач Сергій, заступник командира 3 танкового батальйону 1 окремої гвардійської танкової бригади, був завжди життєрадісний, веселий. Постійно підтримував співслужбовців та підлеглих, ніколи не відмовляв у допомозі. В тяжкі хвилини міг розрядити обстановку веселими жартами. В бойовій обстановці – завжди готовий до виконання бойового завдання!

Деркач С.П. в зоні АТО (Луганська область), липень 2014 р.

Меморіальна дошка на фасаді ЗОШ № 12 у м. Прилуки

**Захарчук
Олександр
Олександрович**

(01.09.1990 – 01.09.2014 рр.)

Народився 01 вересня 1990 року в селі Морозівка Малинського району Житомирської області в багатодітній сім'ї. Матір позбавили батьківських прав, тому Олександр виховувався в інтернаті. Не дивлячись на це, він залишився доброю та чуйною людиною. В 22 роки одружився на Литвин Альоні. Через деякий час в них народився син, якого назвали Артемом. Олександр був учасником акцій протесту на Майдані Незалежності в Києві. Потім вступив добровольцем до 24 батальйону територіальної оборони «Айдар». Приймав участь в антитерористичній операції в Донецькій та Луганській областях. У зоні АТО він був чуйним другом та товаришем, завжди приходив всім на допомогу. Під час своєї відпустки 01 вересня 2014 року, коли Олександрю мало виповнитися 24 роки, він приїхав до дружини в смт Олишівка, але за трагічних обставин у свій день народження він помер.

03 вересня 2014 року Олександра поховали зі всіма почестями в смт Олишівка, хоча він і не загинув у зоні проведення антитерористичної операції, але залишився героєм для своєї родини та країни.

Захарчук Олександр Олександрович

Захарчук О.О. у церкві

Олександр Захарчук зі своєю родиною

Спогади дружини - Литвин Альони

Саша був доброю та чуйною людиною завжди приходив всім на допомогу. Він дуже любив свого сина, тому мріяв побачити перші його кроки, але так і не встиг, коли він помер Артему було 9 місяців. В його планах було купити йому електромобіль – джип. Хоча він цю мрію не здійснив, але це зробили його побратими по службі. Знаходячись в зоні АТО, він дуже сумував за своїм сином та сім'єю. Саша був віруючою людиною і завжди молився та відвідував церкву. По життю він був оптимістом, але смерть наче відчував і часто плакав перед нею. Але Саша був людиною, яка боролася за життя і хотіла жити, він цінував життя...І залишиться в моєму серці назавжди!

**Куц
Геннадій
Володимирович**

(02.06.1991 - 19.08.2014 рр.)

Народився 2 червня 1991 року в Чернігові.

Закінчив загальноосвітню школу в селі Ковпита Чернігівського району та Чернігівський професійний будівельний ліцей № 18 за спеціальністю «плиточник-штукатур».

В АТО у складі 1-ї окремої танкової бригади – сержант, командир танку.

Був поранений 18 серпня 2014 року під час обстрілу поблизу селища Новосвітлівки Луганська область. Помер 19 серпня у військовому шпиталі.

Похований 22 серпня 2014 року в селі Ковпиті Чернігівського району.

Указом Президента України № 838/2014 від 31 жовтня 2014 року «за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

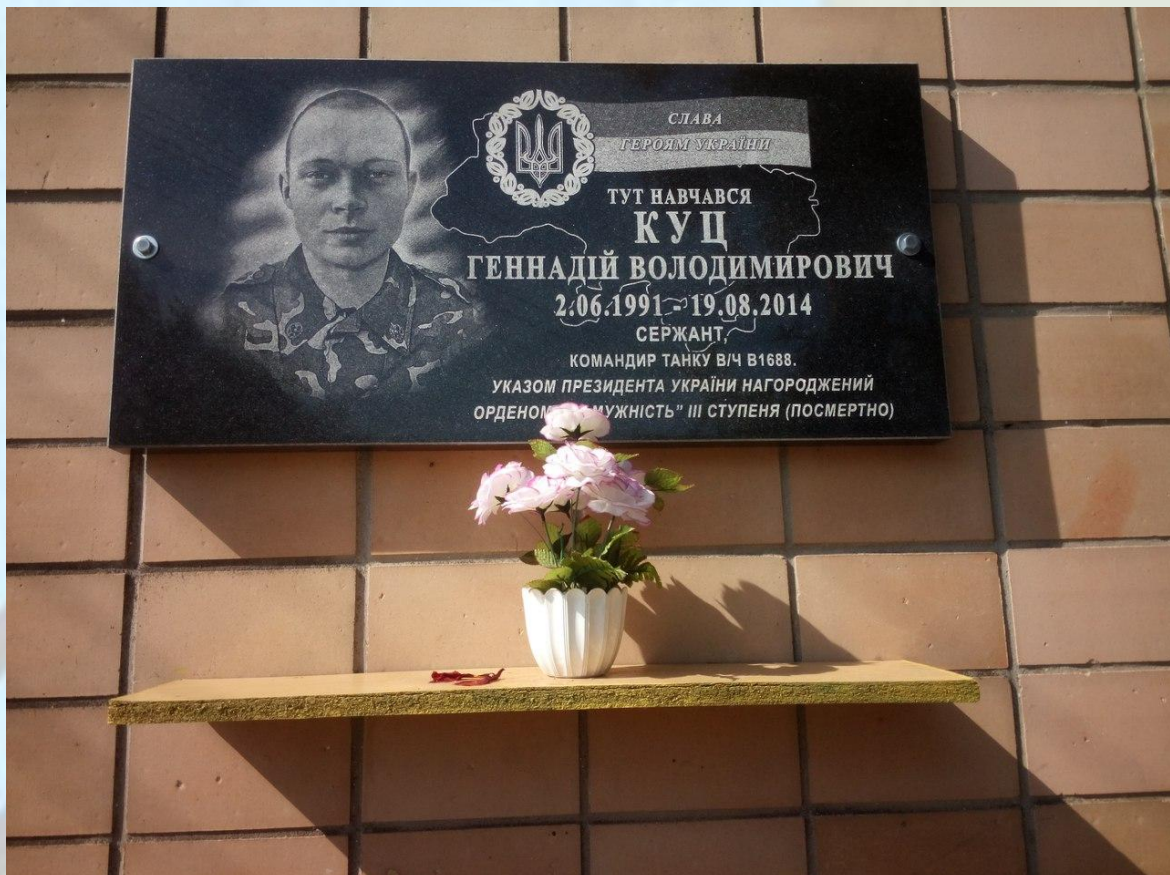
У пам'ять про Геннадія Куца в серпні 2015 року на будівлі Ковпитської загальноосвітньої школи та в жовтні 2015 року на будівлі Чернігівського професійного будівельного ліцею № 18 установлені меморіальні дошки.

У рамках Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Седнівська осінь-2015» Ковпитській територіальній громаді було передано гіпсовий бюст Геннадія Куца.

Одна з вулиць села Ковпита названа іменем Геннадія Куца.

Геннадій Володимирович Куц

Меморіальна дошка загиблому в АТО Геннадію Куцу на фасаді Ковпитської ЗОШ І-ІІІ ст.

Відкриття меморіальної дошки Куцу Г.В. в с. Ковпита

Меморіальна дошка на фасаді професійного будівельного ліцею в пам'ять про випускників-героїв АТО

Відкриття меморіальної дошки випускникам-героям АТО

● ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ

Пам'яті Геннадія Куца та його побратимів

До Дня захисника України у Ковпитській ЗОШ І-ІІІ ст. відбулося урочисте відкриття куточка учасників АТО та стенда з бюстом Геннадія Куца, який загинув під час виконання бойового завдання на сході країни 19 серпня 2014 року і посмертно нагороджений орденом «За мужність» ІІІ ст. Почесне право відкрити бюст було надано його рідним.

На урочистостях були присутні учасники АТО, сільський голова Алла Печерна, депутат районної ради Микола Кужель, жителі села.

Учні та аматори БК підготували концертну програму, на адресу учасників АТО лунали слова вдячності.

За інформацією відділу інформдіяльності та комунікацій РДА та Ковпитської сільської ради

Стаття про куточок учасників АТО у Ковпитській ЗОШ І-ІІІ ст., вміщена у Чернігівській районній газеті «Наш край» №№ 83-84 (9432-9433) від 17.10.2015 р.

***Мансуров
Андрій
Сергійович***

(10.07.1989 — 03.08.2014 рр.)

Старший сержант, командир танку 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти 1-го танкового батальйону 1-ї окремої гвардійської танкової бригади, учасник антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях.

Народився Андрій Сергійович 10 липня 1989 року в місті Куп'янськ Харківської області. Він був третьою дитиною в багатодітній сім'ї. Життєві обставини склалися так, що із загальноосвітньої школи № 121, Андрій з молодшим братом був направлений до загальноосвітньої школи-інтернат I ступеня для дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування № 4 у м. Харків у 2004 році. А у 2006 році вступив до Первомайського професійного ліцею, де здобув професію електрогазозварника. У 2007 році був призваний до лав Збройних сил України на строкову службу, яку проходив у 169-му навчальному центрі у селищі Десна Козелецького району.

З 2008 року Андрій Сергійович не відступав від своєї мети та підписав контракт на проходження військової служби в 1-й окремій гвардійській танковій бригаді 8-го армійського корпусу на посаді командира танку 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти 1-го танкового батальйону. За період проходження військової служби проявив всі свої найкращі якості, про що свідчать 11 грамот за старанність, зразкову дисципліну та військову службу. Також дві подяки та нагрудні знаки за участь в урочистих парадах військ з нагоди 18-ї річниці Незалежності України та 65-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні. По закінченню першого контракту, Андрій Сергійович підписав другий контракт строком на 5 років. Він почував себе необхідним армії та не уявляв себе без неї. Зупинятись на досягнутому не збирався. Коли надійшла пропозиція про здобуття вищої освіти для військових, він не вагався. Так, у

2012 році він вступає до Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова Національного авіаційного університету на заочне відділення, факультет геоінформаційних і космічних систем, напрямок підготовки – радіотехніка. На початку весни 2014 року Андрій зі своїми побратимами проводили учбові заняття с. Дідовці Прилуцького району, пізніше в с. Ярмолинці Сумської області. І коли під час шикування було винесено питання, хто згоден йти відстоювати суверенітет та цілісність нашої держави на сході України, Андрій Сергійович був одним із перших, хто зробив два кроки вперед разом із товаришами – Плохим Андрієм, Денисовим Дмитром, Матюшою Федором, Морозом Олександром та іншими. 18 червня 2014 року вони на вертольотах були доправлені в м. Щастя Луганської області. Звідси і почалося бойове хрещення. На своєму Булаті Андрій Сергійович разом із товаришами пройшли та зачистили с. Весела Гора, відстоювали Луганський аеропорт, с. Григорівку. Опісля об'єднались з батальйоном «Айдар» та просунулись далі – с. Лугутине, Вергутський поворот.

03 серпня 2014 року танк Андрія Сергійовича підірвався на протитанковому фугасі біля села Красний Яр Жовтневого району Луганської області. Андрій Сергійович разом з люком вилетів в повітря, отримавши 90 % опіків. Та його серце ще продовжувало битися і товариші кинулися йому на допомогу, ввівши дві знеболюючі ін'єкції. Але проїхавши в машині 500 метрів, його серце зупинилося назавжди. Поховали Андрія Сергійовича 06 серпня 2014 року в селищі міського типу Гончарівське Чернігівського району. У нього залишилися дружина та двоє дітей.

08 вересня 2014 року Указом Президента України № 708/2014 за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, Мансуров Андрій Сергійович нагороджений орденом “За мужність” III ступеня (посмертно). Також посмертно, нагороджений нагрудним знаком від організації «Побратими України» від 18 листопада 2016 року № 620 “За оборону Луганського аеропорту” та нагрудним знаком (№ 0090) 1-ої окремої гвардійської танкової бригади.

У 2015 році на території 1-ої окремої танкової бригади відкрили Алею слави загиблих героїв АТО та презентували Книгу пам'яті військовослужбовців, які загинули під час виконання бойових завдань у зоні проведення антитерористичної операції на сході України. Ім'я Андрія Мансурова, як і імена членів його екіпажу, закарбовані на одній з пам'ятних плит Алеї слави у смт Гончарівське.

Спогади дружини – Мансурової Тетяни Вікторівни

Андрій був дуже доброю та щирою людиною. Він дуже любив своїх батьків. Пригадую, як Андрій розповідав, що він ніколи не сідав вечеряти, коли батьки не повернуться додому. Здається, він не знав втоми, незважаючи на велику зайнятість на службі – наряди майже через день, полігон, Андрій завжди поспішав додому, до сім'ї з букетиком польових квітів по сезону. А то й з пакетиком грибочків, якщо вертався лісом. Знаходив у собі сили і для служби, і для донечок (що не лягали спочивати, не дочекавшись татка), і для улюбленого хобі – рибальства. Він був майстром з ловлі сомів. В цьому йому не було рівних.

Займався спортом, брав участь у змаганнях з лижного біатлону. Пам'ятаю, як чоловік з гордістю ніс додому, здавалося б, звичайні папірці – грамоти та подяки, але для нього було дуже важливо, щоб сім'я ним пишалась.

Мав золоті руки і серце. Полюбляв куварити і з радістю готував для всієї сім'ї. Для мене Андрій посадив клумбу із улюблених троянд.

Він був завжди привітний, усміхнений, зовсім не конфліктний.

В моєму серці він залишиться назавжди.

*Мой самый близкий
И теперь такой далёкий человек,
Простились я с тобой
На целый век,
Отмеренный ещё моей судьбой,
Но после верю встретимся с тобой.*

*Мне слёз не хватит
Боль всю передать...
Мне слов таких
Вовек не подобрать...*

*Я без тебя как будто не живу.
Не в силах я тебя уже поднять...
Так хочется увидеть и обнять.
И сердце рвётся просто на куски
От горя, от печали и тоски...
Ты этот мир покинул молодым
Навек тебя запомним мы таким.*

Андрій Мансуров з родиною

Спогади доньок Софії та Аліни

"Наш татко найкращий. Він дуже нас любив і ласкаво називав мене та Алінку принцесками. Прогулянки з ним були цікавими – ми весело проводили час: збирали ягоди, ходили на пікніки, а взимку ліпили снігову бабу, і була в нас традиція: ходити разом по ялинку. Пам'ятаю, одного разу, я за нього дуже хвилювалася, що він заліз високо на дерево, але все було гаразд. Татко все зробив вірно, він не зрізав маківку ялинки, а лише найкращу гілочку, щоб ялинка могла рости далі. Пригадую, одного разу тато приніс нам маленького зайчика з лісу, пізніше ми його відпустили на волю. Ми люблять влаштовувати салюти із пелюсток квітів. Часто їздили всією сім'єю на річку відпочивати, рибалити та кататись на човні. То були яскраві миті. Якось, поки мами не було вдома, ми з татком приготували їй сюрприз – напекли пончиків. Татусь дуже любив балувати нас усіх гарними сюрпризами."

"Найсміливіший, найсильніший, - каже Алінка, - я за ним дуже сумую!.."

Послання рідним від Мансурова А.С.

Спогади найкращого друга Овчіннікова Дмитра

Я був завжди поруч біля Андрія. Пригадую, що ми не раз ділили на двох сніданок, грали в футбол та мали наївні по-дитячому мрії – стати заможними.

Участь Андрія Мансурова у змаганнях з лижного біатлону

Мансуров А.С. – майстер з ловлі сомів

Нагрудні знаки за участь в урочистих парадах військ з нагоди 18-ї річниці Незалежності України та 65-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні.

Мансуров Андрій Сергійович у зоні АТО

Спогади побратима по службі Федька Олександра Петровича

За час проходження служби з Мансуровим Андрієм, хочу сказати, що цей хлопець був дуже доброю людиною. Завжди міг підтримати в складних ситуаціях. Мав дуже хороше серце. Ніколи не міг ні в чому відмовити та завжди старався допомогти. За три роки служби з ним, я не можу сказати нічого поганого про цю людину. Андрій заслуговує тільки хороші слова.

Спогади прапорщика Буздугана Віктора

Андрій був патріотом для своєї родини та країни, ніколи не боявся іти в бій. Його силі волі і запалу можна було позаздрити: «Идти и идти до конца» - переказує Віктор слова Андрія Мансурова.

Спогади старшого сержанта Костенка Володимира

Андрій був дуже хорошою людиною і товаришем по службі. Він був веселим і життєрадісним... Кажуть «Господь забирає найкращих» - ці слова саме про нього!!! Не хочеться згадувати про Андрія як про загиблого, бо він завжди залишиться в наших серцях. Дуже сумно втрачати хороших людей, а друзів – вдвічі важче.

На службі Андрій характеризувався як відповідальний сержант, що знав свою справу та сумлінно виконував накази командирів. На його відповідальні плечі командири могли покласти будь-яку задачу, тому неодноразово заміщував командира взводу. І на службі і в особистому житті Андрій Мансуров був тією людиною, на яку завжди можна було покластися, хто б з нас не попросив допомоги, він завжди намагався її надати, ніколи нікому не відмовляв. У нього ніколи не було, як в нас кажуть, «зальотів».

Коли нас направили в зону АТО, Андрій не відмовився, а поїхав з нами, бо вважав за необхідне, захищати свою державу і свій дім.

Коли згадую про нього, на вустах з'являється посмішка, тому що в моїй пам'яті він залишився позитивною людиною з добрим серцем.

Мансуров Андрій Сергійович у зоні АТО

Меморіальна плита на Алеї слави загиблим героям АТО
в смт Гончарівське

Пам'ятник на могилі Мансурова А.С.

Нагрудний знак 1-ї окремої гвардійської танкової бригади Мансурова А.С.

Нагрудний знак «За оборону Луганського аеропорту» Мансурова А.С.

Орден «За мужність» III ступеня Мансурова А.С.

Вірш-спогад Світлани та Олександра Редьків – друзів та товариша по службі

Коллега... Друг... и человека вдруг не стало,
В секунду сердце биться перестало,
Жена Танюша плачет, дети ждут,
Но, а тебя, Андрюша, не вернуть...

Не выразить словами боль утраты,
С тобой, наш Друг, случилась беда...
Да!.. Ведь война лишь в этом виновата,
Что ты ушел навеки... навсегда...

Тебя забыть, Андрюха, мы не сможем,
Ты верным другом был, таким простым.
Цветы к Тебе мы на могилку ложим,
Нам без тебя все кажется пустым.

Великой скорби нашей не измерить,
Слезами горю, к сожаленью, не помочь,
Но знай, что и сейчас в Тебя мы верим,
Ты защищая нас, делал то, что мог.

Ты знай, Андрюха, о тебе мы не забудем,
Семью поддержим, дочек и жену,
И с ними рядом, в память о Тебе мы будем...
Как жаль, что Бог дает лишь жизнь одну...

Мірошніченко

Петро

Олександрович

(01.01.1985 - 13.08.2014 рр.)

Мірошніченко Петро Олександрович народився 1 січня 1985 року в м. Біла Церква Київської області в сім'ї військовослужбовця.

Батько, Мірошніченко Олександр Петрович, - військовослужбовець. Мати, Мірошніченко Ніна Семенівна, - фармацевт. У травні 1985 р. сім'я переїхала до селища Гончарівське на нове місце служби Олександра Петровича, де проживає й донині. З 1991 по 2002 рр. Мірошніченко Петро Олександрович навчався в Гончарівській ЗОШ I-III ст. За період навчання в школі зарекомендував себе як добросовісний і старанний учень. Брав участь у суспільно корисній праці, спортивних змаганнях, художній самодіяльності.

У 2002 році вступив на навчання до Чернігівського кооперативного технікуму, який закінчив 2005-го року, здобув спеціальність бухгалтера. З квітня 2003 року – служба в Збройних силах України. 5 місяців служив у 169 навчальному центрі 300-го показового полку в селищі Десна. Одержав спеціальність командира танка. Потім була служба в I окремій танковій бригаді, що дислокується в селищі Гончарівське. У жовтні 2004 р. Мірошніченко Петро – демобілізований. Опанував кілька робітничих професій. Працював різноробочим. 19.03.2014 р., у першу хвилю мобілізації, Петро Олександрович був призваний до армії. Служив у складі I окремої танкової бригади Збройних Сил України. 13.08.2014 р. під час масованого обстрілу біля села Георгіївки Луганської області Мірошніченко Петро Олександрович загинув.

Посмертно нагороджений орденом «За мужність» - III ступеня (посмертно) та нагрудним знаком I окремої танкової бригади.

Мірошніченко Петро Олександрович

Орден «За мужність» III ступеня Мірошніченка П.О.

Спогади мами, Ніни Семенівни Мірошниченко

Ріс Петя веселим і доброзичливим хлопчиком. Завжди мав багато друзів, поважав дорослих. Сусіди згадують його добрим словом, бо ніколи не проходив мимо, не промовивши до них теплого слова. У сім'ї був люблячим сином і добрим помічником нам з батьком. Працювати за спеціальністю не довелося. А набуті робітничі професії давалися легко. Усяку роботу виконував добросовісно, за що й поважали люди та довіряло начальство. Удома також виконував усю чоловічу роботу.

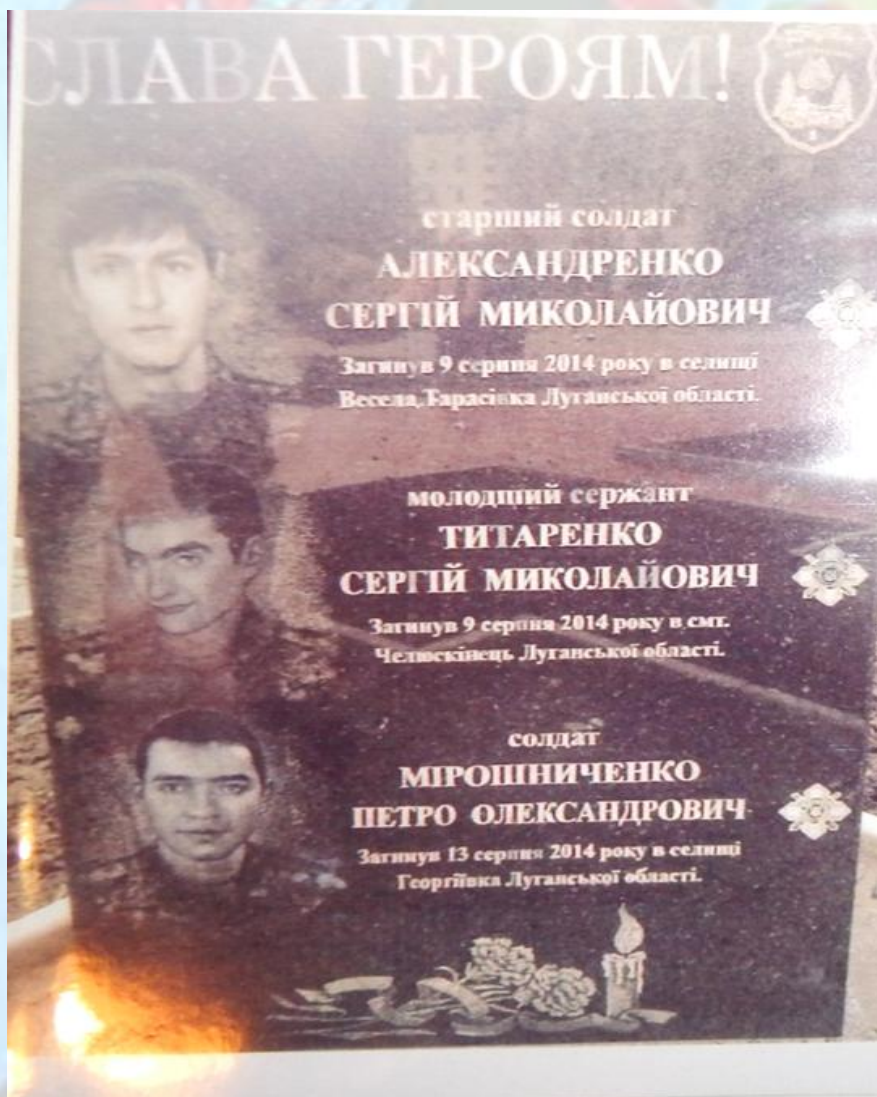
Захоплювався Петя рибалкою, вболівав за столичне «Динамо». Часто разом з братом їздив у Київ на міжнародні матчі. А ще його цікавила історія України. Виховувався наш син, можна сказати, в патріотичній сім'ї. Його обидва діди боролися за рідну землю в роки Другої світової війни. Мали багато нагород. Ми з чоловіком «пройшли» Афганістан. Крім цього, за плечима батька, Олександра Петровича, ще були Нагорний Карабах і Чорнобиль. У нас у роду не заведено ховатися за чужими спинами. Коли 19.03.2014 р. Петю призвали в армію, він був щасливим. В останній раз бачила його у своїй квартирі з речовим мішком за плечима. Високий, здоровий, красивий... Я побажала йому швидше повертатися додому живим і здоровим. На що він відповів, усміхаючись: «Обов'язково, мамочко! Але я не буду поспішати, бо хочу встигнути все зробити». Прислав додому фотографії. На одній був напис: «Я знову в армії!»

Спогади класного керівника, Ємельянової Ніни Василівни

Тяжко згадувати все з такого сумного приводу. Перше моє знайомство з Петриком відбулося в переддень першого вересня. До мене підійшло кілька п'ятикласників. Один з них чорнявий, добре фізично складений, з доброзичливим обличчям – то був Мірошниченко Петя. Хлопчик вихований, серйозний, але в очах веселі іскринки. Вони підкреслювали дитяче щастя й радість, бо сім'я була щасливою й дружною, а навколо таке життя прекрасне.

Сидів хлопець майже завжди за першою партою, бо носив окуляри. Багато читав різної літератури, потім розповідав друзям; любив математику, історію. Однокласники з повагою говорили: «Наш професор». У ньому поєдналося добре почуття гумору й сором'язливість. Часто вагаючись, але ніколи не відмовлявся він від участі в художній самодіяльності класу. З радістю виконував свої ролі в гумористичних інсценізаціях. У класі його всі любили. Швидко пролетіли шкільні літа. Коли після закінчення 10 класу потрібно було зробити ремонт у класній кімнаті, я звернулася за допомогою до батьків, але хлопці мені сказали, що все зроблять самі. Вони прийшли з викрутками і всім необхідним для роботи. Подивившись на їх «бойову готовність», я завагалася: чи можна довіряти дітям розкручування та миття вікон. Завгосп мене заспокоїв. Хлопці

як справжні чоловіки, справилися з роботою швидко, потім ще й підлогу підфарбували. Мірошніченко Петро працював на совість. Після закінчення школи при зустрічах на вулиці завжди запитував: як здоров'я, як справи в школі. Петро залишився в моїй пам'яті таким же чорнявим хлопцем з добродушним обличчям і веселими іскорками в очах.

Мірошніченко П.О. на меморіальній плиті Алеї слави загиблим героям АТО в смт Гончарівське

Спогади побратимів із зони АТО

На наші позиції сунула техніка противника. Ворог уже близько. Петя заспокоїв нас і підбадьорив: «Ми ж сюди приїхали воювати». Разом із Владом Якубинським та Іваном Данильчуком зайняли свої місця в танку. Був бій. Сепаратисти відступили, втративши два БТри.

Нагорний

Сергій

Михайлович

(17.09.1991-03.08.2014 рр.)

Старший солдат, механік – водій танка 1-ої окремої гвардійської танкової бригади, учасник АТО в Донецькій та Луганській областях.

Народився Сергій Михайлович 17 вересня 1991 року у місті Чернігові. Після закінчення Чернігівської загальноосвітньої школи № 20 вступив до Чернігівського професійного ліцею залізничного транспорту, де здобув професію маляр-штукатур. Любив відпочивати на природі, захоплювався риболовлю.

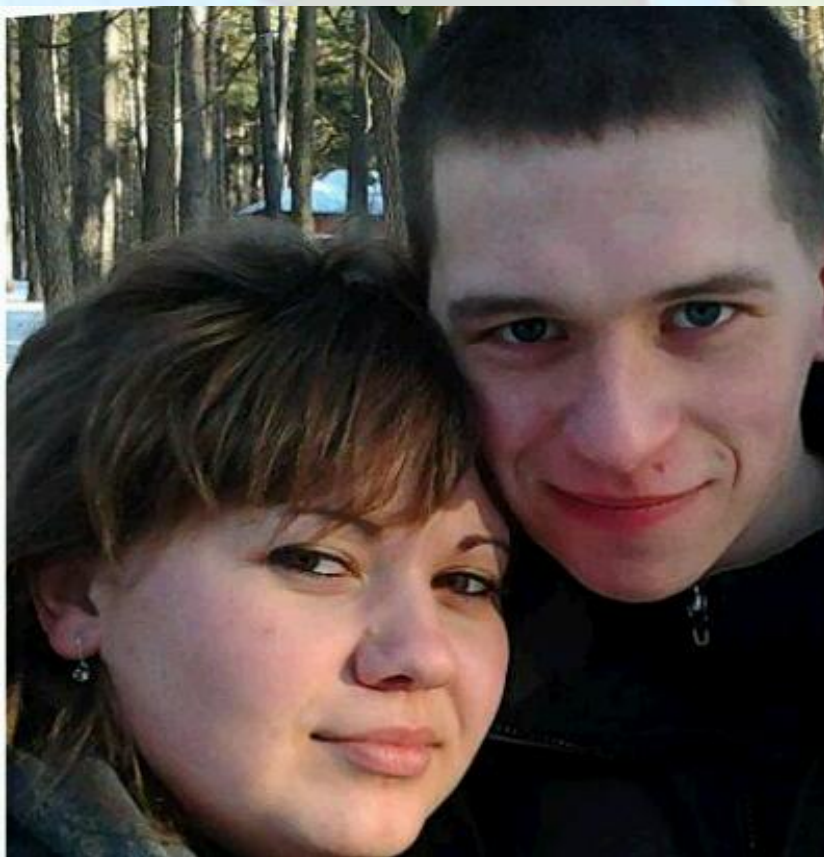
У 2010 році призваний до лав Збройних Сил України на строкову службу. Після демобілізації працював охоронцем. У жовтні 2013 року пішов служити до лав Збройних сил України за контрактом. Службу проходив в 1-й окремій гвардійській танковій бригаді 8-го армійського полку на посаді механіка-водія танка. 3 серпня 2014 року танк Сергія Михайловича підірвався на протитанковому фугасі біля села Красний Яр Краснодонського району Луганської області. В результаті вибуху Сергій Михайлович загинув.

Вдома у Сергія Михайловича залишилася дружина і син.

Поховали Героя у селі Слабин Чернігівського району.

8 вересня 2014 року Указом Президента України №708\2014 за особисту мужність і героїзм нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). А за оборону Луганського та Донецького аеропорту нагороджений орденом від організації «Побратими України» від 28 грудня 2016 року № 622.

У рамках Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Седнівська осінь-2015» Слабинській територіальній громаді було передано гіпсовий бюст Сергія Нагорного.

Нагорний С.М. зі своєю дружиною

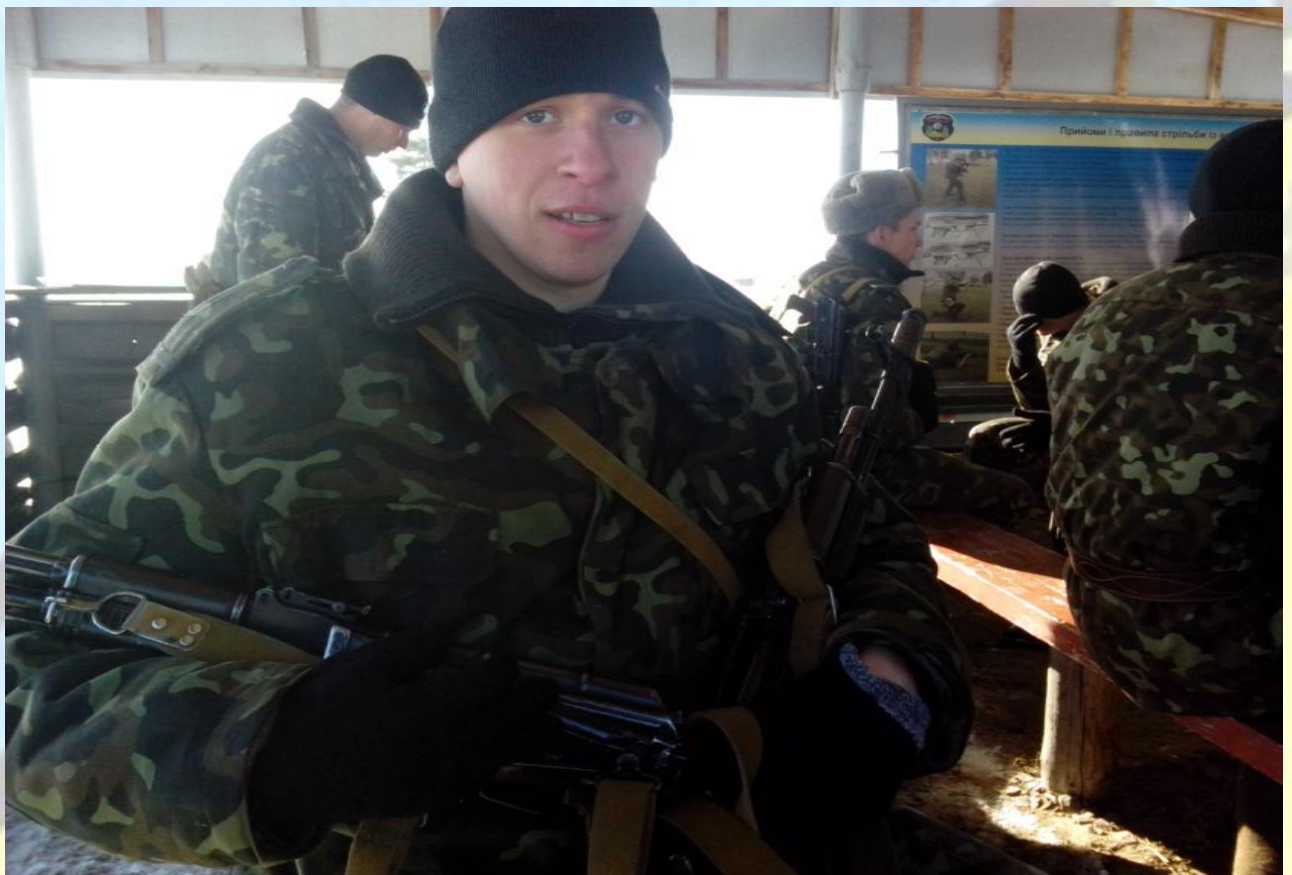
Спогади дружини – Галини Володимирівни

Він був доброю людиною, завжди всім допомагав, завжди посміхався. Його колеги по роботі з магазину «Сільпо» згадують його як дуже гарну людину, яка завжди з посмішкою і жартами вирішувала всі конфліктні ситуації. Сергій ріс сам по собі, його мама померла, коли йому виповнилося 14 років. З батьком він спілкувався завжди. Його захопленням були риболовля, а також відпочинок на природі. Він дуже любив дітей та дуже радів, коли я повідомила, що у нас буде дитина. Він завжди грався та займався з донькою мого брата. Я та Сергій познайомились в магазині «Екомаркет» на Кільцевій, де я працювала. Ми зустрілись після того, як Сергій відслужив строкову службу. Коли Сергій був на роботі, повідомили, що йому треба прийти до військкомату. Коли я дзвонила йому на фронт, він завжди казав, що все нормально, щоб я не хвилювалась, але я чула, що їх обстрілюють десь дуже близько, і моє серце відчувало біду...

Нагорний С.М. зі своїм сином

Нагорний Сергій Михайлович із автоматом АК

Танкіст Нагорний Сергій біля бойової машини

Нагорний С.М. у зоні АТО

Спогади вчителів Сергія Михайловича

Вчителі в школі казали, що він був тихим, скромним і завжди усміхненим. В житті навіть, коли його хтось ображав, він робив вигляд, нібито він нічого не помічав і все переводив на жарти. Сергій швидко вирішував складні ситуації. Він всім допомагав і був слухняним учнем.

Меморіальна плита на Алеї слави загиблим героям АТО
в смт Гончарівське
(Нагорний С.М.)

Степанченко

Дмитро

Андрійович

(24.05.1970-05.09.2014 рр.)

Майор, заступник командира механізованого батальйону по роботі з особовим складом 1-ї Окремої гвардійської танкової бригади, учасник антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях.

Народився Дмитро Андрійович 24 травня 1970 року в місті Уссурійськ в сім'ї військовослужбовців. У 1993 році закінчив Новосибірське вище загальновійськове командне училище Сибірського військового округу і прийняв військову присягу на вірність народу України. Військову службу розпочав офіцером в 169 Навчальному центрі командування Сухопутних військ смт Десна. Останнім часом проходив службу у I Окремій гвардійській танковій бригаді на посаді заступника командира механізованого батальйону по роботі з особовим складом (селище Гончарівське). Працювати з особовим складом військових підрозділів, виховувати любов до військової справи, відповідальність та гордість за виконання обов'язку – було справою офіцерської честі, покликанням життя.

Відповідно до кодограми Керівника антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей від 23 липня 2014 року та наказу командира військової частини В1688 від 23 липня 2014 року № 160, Дмитро Андрійович вибув для виконання заходів Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей в складі батальйонно-тактичної групи.

З 29 липня 2014 року Степанченко Д.А. був призначений командиром бригади для утримання лінії оборони на опорний блок пост «Вергунський Роз'їзд» м. Луганськ (військовий позивний «Овод») і здійснював командування підрозділами 12 батальйону територіальної оборони м. Київ (в/ч 2277) і військовослужбовців механізованого батальйону в/ч В1688. Протягом місяця по блокпосту постійно наносились бойові удари противника. Його підрозділом забезпечувалась достойна відсіч та утримувалася оборона, контролювались стратегічні об'єкти: залізничний вузол (головне сполучення між Російською Федерацією і Україною) і дорога на підступі до Луганського аеропорту.

04 вересня 2014 року, майор Степанченко Д.А., виконуючи черговий військовий наказ, повернувся на лінію прямого зіткнення з противником, організував оборону і бойову охорону опорного поста біля населеного пункту Шишково, висота 180.9 (блокпост «Щогла»), забезпечуючи цим самим безпечну передислокацію артилерії і командного пункту військової частини та утримуючи лінію оборони поблизу м. Щастя.

05 вересня 2014 року приблизно між 14:00 і 16:00 Степанченко Дмитро Андрійович загинув під час бою, командує зведеним підрозділом 10ТБр ЗБТрО «ВОЛЯ» поблизу села Шишкове Слов'яносербського району Луганської області.

Указом Президента України № 270 від 15 травня 2015 року за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Дмитра Андрійовича було нагороджено орденом Богдана Хмельницького III ступеня та присвоєне військове звання «підполковник» (посмертно).

За сумлінне виконання військового обов'язку та вірність військовій присязі нагороджений відзнаками 12 ОМПБ м. Київ та I Окремої гвардійської танкової бригади.

26 років присвятив чесному та відданому служінню Батьківщині (із спогадів дружини – Лариси Степанченко)

Степанченко Дмитро Андрійович і в мирний час був відданий військовій справі. Про нелегкі офіцерські будні знав з дитинства, змінюючи разом з батьками військові гарнізони. Військова служба стала сімейною гордістю, традицією поколінь і головною віссю життя. Кожне завдання він намагався виконувати досконало – це було справою офіцерської честі.

Так само незаперечно він прийняв наказ відбудувати на схід, займати опорні пости в першій лінії оборони, відбивати щоденні обстріли, налаштовувати на

перемогу бійців...і мовчати..., мовчати про те, що всього за 12 км в окупованому Луганську живуть батьки, рідні. Всім в коротких телефонних розмовах говорив переконливо, що несуть звичну чергову варту в безпечному тилу, яким пізніше виявляться палаючі під обстрілами околиці м. Щастя.

Війна жорстока і несправедлива! Не кидав пораниених, особисто допомагав як міг, не відійшов з позицій, він до кінця залишався з своїми бійцями. Сам росіянин, прийняв присягу на вірність Україні і залишився вірним їй до кінця.

Життя занадто коротке... Дмитро Андрійович – щасливий батько і чоловік, головна його життєва цінність – сім'я. Тому найвища нагорода для нього – наша любов і незгасна пам'ять. Він з нами у ранкових променях сонця, у синій тиші ночі, в ажурному плетиві морозних візерунків, у подихах весняного вітру і важких вересневих серпанках... Життя має інший вимір...

Всім, хто читатиме мої слова, хочу сказати: бережіть себе! Бережіть своїх рідних, дружин, дітей, найдорожче – свою сім'ю! Цінуйте кожну хвилину життя! Спішіть завжди повертатися додому!

Сім'я майора Степанченка Д.А.

Останній бій командира (із спогадів підлеглого старшого солдата Олійника Ю.М.)

Після виснажливого маршу рота із сорока двох вояків на трьох БМП прибула в укріплений табір біля селища Весела Гора. Особовому складу підрозділу поставили завдання: протягом декількох днів утримати рубіж оборони і забезпечити передислокацію артилеристів. Настав час, коли машини, навантажені паливом, боєприпасами, продовольством, а також реактивні установки, нарешті, почали рух.

Солдати та сержанти стояли біля окопів та бліндажів і проводжали колону поглядами. А самі думали про завтрашній день. Що він їм принесе? Адже попереду — ніч і невідомість. Ніщо не порушувало нічну тишу, але спокою не було.

Нарешті настав п'ятий вересневий ранок. Близько 11 години 05.09.2014 року з спостережного поста надійшло повідомлення про наближення колони бронетехніки та автомобілів з тильної сторони блокпоста до с. Шишкове. Колона зайшла в село та містила в своєму складі: 3 танки, 2 БМП-1, вантажний тентований автомобіль з особовим складом, ЗіЛ 131 з ЗУ-27 на кузові та позашляховик марки "Jeep". Наші солдати все зрозуміли і уважно подивилися один на одного, ніби запитуючи: «А ти готовий до бою?» Майор Степанченко Д.А., подав команду до зайняття оборони, а через кілька хвилин всі почули його голос: «По місцях! До бою!». Для себе він вибрав найпершу позицію «Джокер», де були молоді бійці. В цей час впритул до спостережного поста під'їхав позашляховик марки "Jeep" з людьми в машині, які відкрили вогонь по позиції спостережного поста. Особовий склад блокпоста відкрив вогонь у відповідь. Зразу після від'їзду автомобіля колона бронетехніки регулярних військ Російської Федерації розгорнулась в бойовий порядок та почала обходити з різних сторін, відкривши щільний вогонь. Військовослужбовці на блокпості намагалися з СПГ уразити найближчий танк противника. Після обстрілу СПГ з танка, змінили позицію та почали обстрілювати танк з РПГ-7В. Ворог підійшов близько і вів щільний вогонь. Бій тривав близько двох годин. Кулі падали як дощ на соняшниковому полі. Почали детонувати боєприпаси, що примусило ворога відступити. Після чергового попадання танкового снаряду в блокпост осколок від снаряда завдав смертельного поранення майору Степанченку Дмитру Андрійовичу.

У війни свої закони. Це був його останній бій. Ми пам'ятатимемо його завжди рішучим, відважним і разом з тим турботливим і добрим. Він був справжнім командиром! І таким ми будемо пам'ятати його завжди.

На військових урочистостях в/ч А1815

Майор Степанченко Д.А. - старший керівник стрільби

Військові будні майора Степанченка Д.А.

**Томилко
Іван
Миколайович**

(14.04.1986 – 30.01.2015 рр.)

Молодший сержант, командир відділення, командир машини 1-ї мотопіхотної роти, 1-го мотопіхотного взводу, 3-го мотопіхотного відділення, 13 мотопіхотного батальйону. Націоналіст.

Народився 14 квітня 1986 року в смт Михайло-Коцюбинське в багатодітній родині, де росли ще двоє дітей – Августина (1977 р.н.) та Ніна (1983 р.н.). Невдовзі вся родина переїздить на Далекий Схід Росії (Хабаровський край). Після повернення до України у 1998 році, Іван став учнем 7 класу Михайло-Коцюбинської середньої школи. У 2003 році Томилко Іван закінчив вже Михайло-Коцюбинську гімназію і став студентом Чернігівського ПТУ № 1.

У 2004 році був призваний до лав ЗСУ у м. Львів, звідки привіз любов до всього українського. З 2006 року розпочав роботу у Чернігівському райвідділі міліції інспектором патрульної служби. Впродовж 2009-2010 рр. проходив службу у спецпідрозділі «СОКІЛ». У січні 2014 року за власним бажанням звільнився з райвідділу в зв'язку з відмовою їхати до Києва на розгін Євромайдану. З початком російської агресії на Сході України записується добровольцем в Чернігівському РВК, а 24 квітня стає бійцем 13-го батальйону територіальної оборони в зоні проведення АТО.

30 січня 2015 року в м. Вуглегірську Донецької області молодший сержант 1 мотопіхотної роти, 1 мотопіхотного взводу, 3 мотопіхотного відділу, командир відділення – командир машини Томилко Іван Миколайович під час виконання бойового завдання загинув в бою з російськими танками. Російські

ЗМІ знімали тіло Івана та тіла його побратимів, що були засипані снігом. Тільки після 40 днів тіло було повернуте до рідної Чернігівщини, де 15 березня відбулося поховання бійця на кладовищі в рідному селищі Михайло-Коцюбинське. Залишилась донька від першого шлюбу Мирослава (2009 р.н.).

21 березня 2016 року Указом президента України № 103/2016 нагороджено орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Одна з вулиць смт Михайло-Коцюбинського названа іменем Івана Томилка.

Спогади батьків:

Зінаїди Йосипівни та Миколи Миколайовича

В дитинстві Іван був непосидючим хлопчиком. Любив співати та танцювати. Відрізнявся з-поміж інших дітей спостережливістю та допитливістю. Дуже сильно любив своїх сестер, але разом з тим міг з ними трішки побитися.

Микола Миколайович згадує, що йому страшенно подобалося розбирати різні механізми. Одних годинників розібрав з десятків. Саме тому він вступив до чернігівського училища та став майстром радіоапаратури.

Івана призвали до лав армії і свою службу він проходив у місті Львів. Там він набрався мужності і сили. Після армії влаштувався до райвідділу міліції, де працював у патрульній службі й карному розшуку.

Події на Майдані дали своє, і Іван не зміг бути байдужим та звільнився з міліції. 24 квітня 2014 року зібрав свої речі, попрощався з рідними і відбув на навчання у військову частину «Десна», а у травні побачив палаючу Луганщину на власні очі. Медова осінь перейшла у зиму, коли молодший сержант, командир відділення вирушив на Схід. Хоча міг залишитись. Міг, але не став. Микола Миколайович розповідає про ту незвичайну ніч з особливим хвилюванням. Прийшовши додому із чергування, він ліг перепочити. Тут щось стукнуло: думав, що хтось цупить господарство, вийшов на двір і нікого не було. Тоді він збагнув, що ці хвилювання не даремні. Вже небагато пізніше, після півтора місяці тривожного очікування, похорони, сльози, батько вирішив, що в ту січневу ніч до нього приходив Іван. Їх єдиний син і нащадок. Сьогодні батьки бережуть його фото як єдиний скарб про пам'ять улюбленого сина.

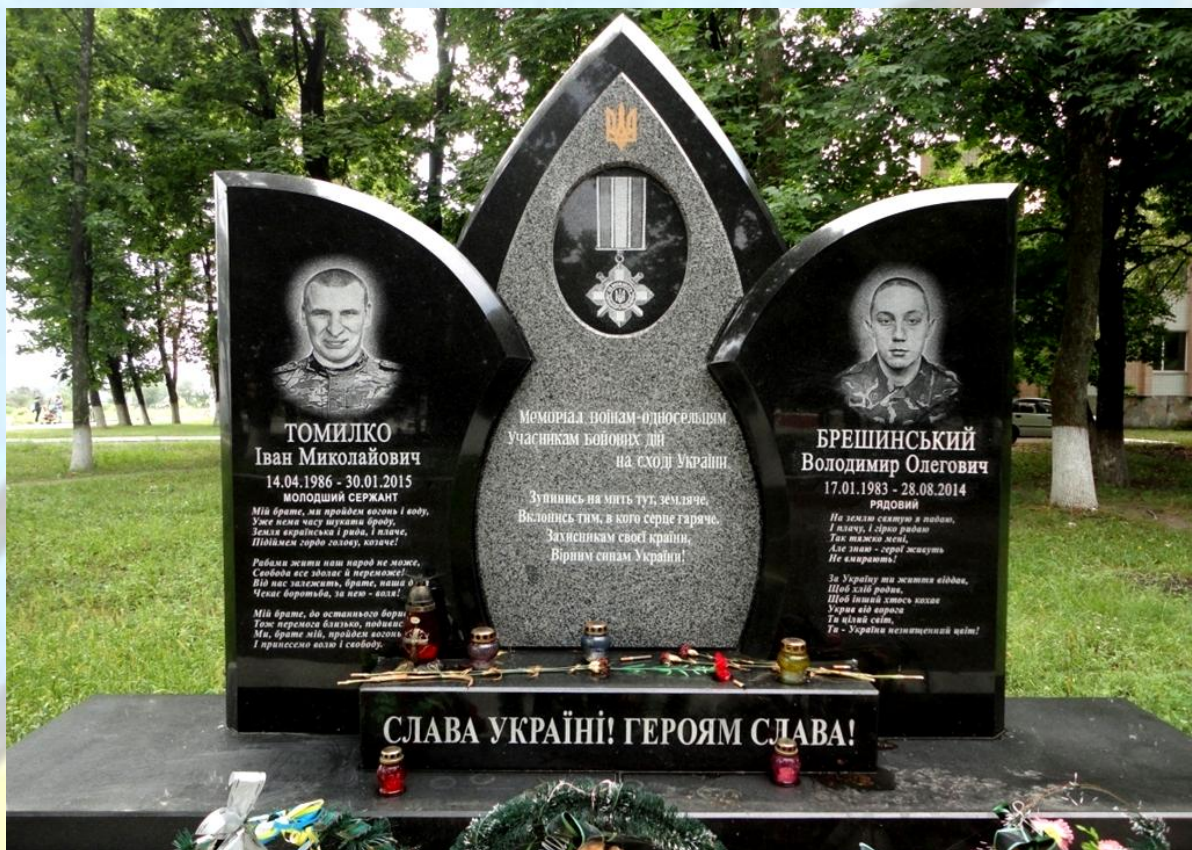
Томилко Іван Миколайович

Іван Томилко в зоні АТО

Спогади друга Ігоря Сусули

Ігор та Іван були друзями зі школи. Їхня дружба міцніла роками. У старших класах юнаки дізналися, що наука переросла для Івана та Ігоря у спільне захоплення. Виявилось, що у обох товаришів удома зберігались особливі знахідки-монетки. У десятому класі вони придбали металошукач та разом шукали монети. Де вони тільки не копали і що вони не шукали. Навіть їздили у сусіднє село Левковичі по скарби. Монета поклала початок справжній дружбі двох цінителів нумізматики. Про них говорили «нерозлучні». Після школи їхні стежки розійшлися, але вони все одно підтримували зв'язок через телефон. Після армії Іван одружився, і свідком на весіллі був Ігор. Він першим дізнався про народження доньки і став її хрещеним батьком. Вони багато говорили про війну. Коли Іван зникав надовго, то Ігор нервував, чекав товариша у відпустку. І не дарма. Той не просто приїхав, а привіз із фронту справжній сухпайок, щоб діти Пакульської школи, де викладає Ігор, побачили його на власні очі. Коли Іван пішов на фронт вдруге, Ігор сподівався, що він скоро повернеться. Але це було не так...Кривавий злий січень забрав життя найкращого друга та хорошої людини Івана. Певно, такі речі здаються містичними, але Ігор востаннє говорив з Іваном, коли поспішав на роботу, був біля кладовища і якраз обабіч місця, де згодом поховали героя. Ігор і досі згадує Івана і не забуде цієї дружби ніколи.

Меморіал воїнам-односельцям учасникам бойових дій на сході України у смт Михайло-Коцюбинське (Томилко І.М.)

Меморіальна дошка Томилку І.М. на фасаді Михайло-Коцюбинської гімназії

Орден «За мужність» III ступеня Томилка І.М.

Пам'ятник на могилі Томилка І.М.

Харитонов
Сергій
Миколайович

(26.03.1969-30.01.2015 рр.)

Харитонов Сергій Миколайович народився 26 березня 1969 року в м. Чернігові. З 1 до 8 класу (1976 – 1984 рр.) навчався в Чернігівській ЗОШ I-III ступенів № 3. З 1984 до 1987 року продовжував навчатися в Чернігівському професійно-технічному училищі № 5, отримав спеціальність помічника машиніста. Майже рік працював за спеціальністю в локомотивному депо станції Чернігів.

У 1988-1990 рр. проходив службу в лавах Радянської Армії, після чого повернувся на роботу. Із 1993 року працював у ВАТ «Союзспецстрах». Вирішив сам зайнятися бізнесом, відкрив власне СТО із ремонту автомобілів.

1 вересня 2014 року був мобілізований у військову частину 2278, де пройшов навчання на мінометника, став командиром міномета. З 15 січня 2015 року знаходився в зоні АТО в складі 13-го батальйону, який базувався в м. Вуглегірськ. З 30.01.2015 року він вважався зниклим безвісти. Його тіло перебувало на окупованій території близько двох місяців. Загинув 30 січня 2015 року під час мінометних обстрілів взводного опорного пункту в районі м. Вуглегірськ.

Похований 3 квітня 2015 року в с. Старий Білоус. Указом Президента України від 21 березня 2016 року № 103 «За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі» посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Харитонов Сергій Миколайович

Пам'ятник на могилі Харитонова С.М.

Відкриття меморіальної дошки на фасаді Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3

Пам'ятник Харитонову С.М.

Спогади Харитонової Світлани Станіславівни, дружини Сергія Миколайовича Харитонова

29 січня, спілкуючись по телефону, я зрозуміла, що ситуація під Вуглегірськом, що між Горлівкою і Дебальцевим Донецької області, дуже напружена. Хоча Сергій не говорив, але з короткої розмови закралася думка, що хлопцям важко. Почала молитися. Телефонний зв'язок із Сергієм ми втратили 30 січня. Неймовірно переживали, але надіялися на те, що він живий. А потім... з газет довідалися, що 29 січня 2015 року саме під Вуглегірськом противник, після проведення артпідготовки із застосуванням важкої техніки та живої сили, перейшов у наступ.

Згодом стало відомо, що товариші бачили Сергія, який лежав на засніженому полі з розірваним бронезилетом, але підійти до нього не могли. Стало з газети відомо і те, що двоє із чотирьох, яких вважали зниклими безвісти, залишилися живими. Командир танкового взводу три дні пролежав на полі бою. Його врятували місцеві мешканці, допомогли дістатися в шпиталь, він втратив пальці на обох ногах, але живий! Інший був у полоні, але теж живий. Довгий час і я надіялася... Було передчуття, що контужений, або поранений, а, може, місцеві жителі і його врятували...

У газеті «Вісник» від 5 лютого 2015 року були надруковані списки воїнів, що загинули на місці подій 31 січня і залишилися на території, зайнятій противником. Серед загиблих був Сергій.

Спогади Заїкіна Олександра Анатолійовича, друга Сергія Харитонова

Сергія я знаю більше двадцяти років. Познайомився з ним на його ж весіллі, адже Світлана (дружина Сергія) – моя сусідка. Із тих пір ми дружили сім'ями, завжди допомагали один одному, як кажуть, були і в горі, і в радості разом. Сергій справжній був чоловік. Любив рибалити. На жаль я ніколи з ним не рибалив, але часто слухав його розповіді про риболовлю. Нас більше об'єднували автомобілі. Так сталося, що я намагався купити машину, а на технічний огляд привіз до Сергія те авто, яке збирався купити. Сергій подивився і не лише не радив, а навіть заборонив купувати. Так було і з усіма наступними десь із п'ятнадцятьма автомобілями, які я привозив до нього. Одного разу він сказав: «Сашко, не хвилюйся, ти свою машину обов'язково знайдеш!» Так і сталося. Я до сьогодні маю той автомобіль, який порадив мені Сергій. Він ніколи нікому в допомозі не відмовляв. Безкорисний, щирий. Спілкуватися з ним було дуже приємно

ВІДОМОСТІ ПРО ПОШУКОВЦІВ:

1. Учні музеєзнавчого гуртка «Слава» Центру туристично-краєзнавчої творчості на базі Пакульської ЗОШ I-III ст. (керівник гуртка Сусула Ігор Володимирович).
2. Ємельянова Ніна Василівна – учитель української мови та літератури Гончарівської гімназії.
3. Учні Старобілоуської ЗОШ I-III ст. (керівники групи: Потапенко Ольга Михайлівна – заступник директора з навчально-виховної роботи; Паньковська Катерина Сергіївна – педагог-організатор).
4. Железняк Христина Михайлівна – методист Центру туристично-краєзнавчої творчості.
5. Горошко Анна Юріївна – керівник гуртків Центру туристично-краєзнавчої творчості.
6. Борисенко Наталія Сергіївна – заступник директора з навчально-виховної роботи Центру туристично-краєзнавчої творчості.
7. Митькевич Валентин Михайлович – директор Центру туристично-краєзнавчої творчості.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

1. <http://cg.gov.ua>
2. <http://chadm.cg.gov.ua>
3. <http://www.president.gov.ua>
4. Борись в ім'я честі / Чернігівська районна централізована бібліотечна система, Чернігівська центральна районна бібліотека. - Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2015.-152 с.
5. Інформація, отримана від дружини Деркача С.П. – Віталії Віталіївни Деркач.
6. Інформація, отримана від дружини Захарчука О.О. – Литвин Альони Сергіївни.
7. Інформація, отримана від дружини Мансурова А.С. – Тетяни Вікторівни Мансурової
8. Інформація, отримана від дружини Нагорного С.М. – Галини Володимирівни Нагорної.
9. Інформація, отримана від дружини Степанченка Д.А. – Лариси Сергіївни Степанченко.
10. Інформація, отримана від Ігоря Сусули (друг І.М. Томилка).
11. Інформація, отримана від матері Мірошниченка П.О. – Ніни Семенівни Мірошниченко.
12. Інформація, отримана від Миколи Миколайовича та Зінаїди Йосипівни Томилок (батько і мати І.М. Томилка).
13. Назаренко В. Життя мінометника з 13-го батальйону під знаком запитання [Електронний ресурс] / В. Назаренко // Чернігівщина – 2015 – № 11(512). – Режим доступу: <http://www.gorod.cn.ua>

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Брешинський Володимир Олегович.....	4
Деркач Сергій Павлович.....	8
Захарчук Олександр Олександрович.....	16
Куц Геннадій Володимирович.....	19
Мансуров Андрій Сергійович.....	23
Мірошніченко Петро Олександрович.....	33
Нагорний Сергій Михайлович.....	37
Степанченко Дмитро Андрійович.....	42
Томилко Іван Миколайович.....	48
Харитонов Сергій Миколайович.....	54
Відомості про пошуковців.....	58
Використані джерела інформації.....	59

